

Subscrisele asociații romi din România

**Recomandare de Politică Generală
privind legislația anti-discriminare și
politicile de combatere a discriminării
față de romi în România**

„Recomandare de politica generala privind legislația anti-discriminare si politicile de combatere a discriminării fata de romi in România” este un document de referință elaborat de Romani CRISS si propus spre dezbatere in vederea discutării si adoptării asociațiilor de romi din România in cadrul întâlnirii: “Armonizarea cadrului legislativ anti-discriminare din România si politicile de combatere a discriminării fata de Romi”, Poiana Brașov, 13 – 15 septembrie 2003.

Acest document este rezultatul cooperării, al eforturilor depuse in comun si agreării subscrișelor asociației ale romilor :

Asociatia Sanse Egale Zalau
Asociatia Democrata a Romilor Liberi-Sasa-Petrosani
Asociatia Romii Romascani
Amare Phrala-Cluj Napoca
Alianta pentru Unitatea Romilor
Agentia de Dezvoltare Comunitara „Impreuna”
Centrul Crestin al Romilor-Sibiu
Centrul Romilor pentru Interventie Sociala si Studii-Romani CRISS
Centrul Romilor pentru Politici Publice- Aven Amentza
C.R.E.D.O. Rom-Star
Centrul Cultural O Del Amentza
Comunitatea Etniei Romilor din Romania
Divano Romano Botosani
Federatia Etnica a Romilor-Mangalia
Fundatia Phoenix-Bucuresti
Organizatia Tinerilor Romi „Ilo Terno” Galati
Romano Euro-Drom-Craiova
Partida Romilor-sub rezerva aprobării organelor de conducere
Societatea Tanara Generatie a Romilor
Uniunea Democrata a Romilor-Alba
Uniunea Romilor-Craiova

Centrul de Resurse pentru Comunitatile de Romi-Cluj

Acest document a fost realizat in cadrul proiectului "Influențarea politicilor de combatere a discriminării fata de romi si implementarea legislației anti-discriminare in România”, proiect sprijinit de Fundația pentru o Societate Deschisa prin programul Campaniile Societatii Deschise

Recomandare de Politica Generala privind legislația anti-discriminare si politicile de combatere a discriminării fata de romi in România

Conținut:

Preambul

Context si Recomandări privind legislația anti-discriminare si politicile de combatere a discriminării fata de romi in România

Elementele cheie in legislația din România privind prevenirea si sancționarea tuturor formelor de discriminare in conexiune cu standardele minimale in materia discriminării existente la nivel internațional

- I. Armonizarea legislației
- II. Legea anti-discriminare
- III. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării
- IV. Drept Constituțional
- V. Drept Penal

Expunere de Motive referitoare la elementele cheie in legislația din România privind prevenirea si sancționarea tuturor formelor de discriminare

Politicile Publice de Prevenire si Combatere a Discriminării fata de Romi in România

Preambul

Elemente cheie in Politicile Publice de Prevenire si Combatere a Discriminării fata de Romi in România

Eforturi comune in politicile de prevenire si combatere a discriminării fata de Romi

Promovarea egalitatii - un principiu fundamental in politicile publice

Principii in construcția politicilor de prevenire si combatere a discriminării

Cadrul General al politicilor de prevenire si combatere a discriminării fata de Romi

Obiective in realizarea politicilor de prevenire si combatere a discriminării fata de Romi

Măsuri generale in politicile publice de prevenire si combatere a discriminării fata de romi

Domeniul de aplicare al politicilor publice de prevenire si combatere a discriminării fata de Romi

Educație

Sănătate

Activitate economica, angajare si profesie

Administrație publica

Justiție

Servicii, bunuri, facilități si locuri destinate publicului larg

Libera alegere a domiciliului

Imagine si Mass-media

Comunicare

Structuri de implementare a politicilor publice de prevenire si combatere a discriminării fata de Romi

Preambul

Subscrisele asociații rome din România,

Reamintind **Declarațiile** Statelor membre ale OSCE (**Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa**) exprimate în cadrul întâlnirilor din *Copenhaga în 1990*, prin care "se recunosc problemele particulare ale romilor"; *Geneva în 1991*, prin care "statele și exprima disponibilitatea de a lua măsuri efective în vederea realizării egalității de oportunități de șanse între persoanele aparținând minorității Romilor și restul populației în statele de apartenență"; *Moscova în 1991*, prin care "Statele recunosc că educația în domeniul drepturilor omului contribuie la combaterea intoleranței, urii, prejudecăților rasiale și etnice împotriva Romilor"; *Helsinki în 1992*, prin care "Statele participante iau în considerare dezvoltarea unor programe pentru crearea de condiții care să promoveze non-discriminarea și multiculturalitatea orientate înspre educația de drepturile omului, acțiuni la nivel local și cercetare; Statele reafirmă, în acest context, nevoia de a dezvolta programe adresate soluționării problemelor persoanelor aparținând minorității Rome și altor grupuri tradițional identificate ca Romi/țigani, și a crea condiții pentru a asigura oportunități egale printr-o participare efectivă în viața socială"; *Istanbul în 1999*, prin care "Statele deplora violența, manifestările rasiste și discriminatorii împotriva minorităților, inclusiv a Romilor și se angajează să asigure ca prin legile și politicile publice se respectă în totalitate drepturile Romilor și Sinti și acolo unde este necesar, vor promova o legislație anti-discriminare cu acest scop. Statele subliniază necesitatea acordării unei atenții deosebite excluderii sociale a Romilor și Sinti și recunosc în particular dificultățile cu care se confruntă Romii și nevoia de a adopta măsuri efective pentru a atinge egalitatea de oportunități; statele își vor îndrepta eforturile pentru a asigura că Romii și Sinti sunt apți să joace un rol egal și deplin în societatea noastră și vor eradica discriminarea îndreptată împotriva lor"; *Viena în 2003*, prin care s-a prezentat inițiativa OSCE de a adopta Planul de Acțiune privind Romii și Sinti

Reamintind **Recomandarea Generală XXVII** privind discriminarea Romilor adoptată la a cincizeci și șaptea sesiune în 2000 de **Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Rasiale** (din

cadrul **Organizației Națiunilor Unite**) “in beneficiul comunitatilor de Romi ca urmare a **aplicațiilor** din statele parte la **Convenția Internațională** pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare, a rapoartelor periodice depuse in baza articolului 9 a **Convenției**, a **observațiilor** finale adoptate de către Comitet in conexiune cu opiniile statelor, având in vedere **discuțiile** tematice privind problematica **discriminării** Romilor si a **contribuțiilor** membrilor Comitetului precum si a **contribuțiilor experților** din cadrul organismelor **Națiunilor Unite** si a altor **organizații** regionale si a **organizațiilor non-guvernamentale**”

Reamintind **Rezoluția** Parlamentului Uniunii Europene din 1995 prin care se “**recunoaște** discriminarea împotriva Romilor in toate tarile in care **aceștia** sunt **asezați** cat si problemele acute din centrul si estul Europei având in vedere **numărul** mare al acestora, si faptul ca, **potențial**, **condițiile** de viata ale Romilor **reprezintă** o problema care poate fi **dezbătuta** la nivel **internațional**, amintind faptul ca Parlamentul European a cerut **instituțiilor** europene in general, incluzând Comisia Europeana, Consiliul Europei si OSCE, sa lucreze împreuna cu Parlamentul pentru a combate discriminarea împotriva Romilor”

Reamintind **Recomandarea 1203** adoptata de Adunarea Parlamentara a Consiliului Europei prin care este “recunoscut faptul ca un loc special intre minoritati îl **dețin** Romii iar prin statutul de minoritate non-teritoriala contribuie la diversitatea culturala a Europei, respectul pentru drepturile Romilor, drepturile omului, individuale si fundamentale precum si drepturile lor ca minoritate sunt **esențiale** pentru imbunatatirea **situației** acestora ; **garanții** pentru drepturi egale, **șanse** egale, tratament egal si masuri pentru imbunatatirea **situației** romilor vor revigora limba si cultura Romani imbogatind astfel diversitatea culturala europeana ; **garanțiile** exercitarii drepturilor si **libertăților** stipulate prin articolul 14 al **Conventiei** Europene a Drepturilor Omului sunt **esențiale** pentru Romi asigurandu-le respectarea drepturilor individuale”

Reamintind **Recomandarea de Politica Generala nr.3** privind combaterea rasismului si a intolerantei impotriva Romilor/**țigani** adoptata de ECRI (Comisia Europeana impotriva Rasismului si Intolerantei) prin care se ia in considerare faptul ca “**Romii/țigani** **suferă** in Europa in urma **prejudecăților** existente si sunt victime ale rasismului care este adânc inradacinat in societate, sunt uneori **ținte** ale unor violente **manifestări** de rasism si intoleranta iar drepturile lor fundamentale sunt in mod regulat incalcate sau **amenințate**, luând in considerare prejudecatile existente privind Romii/**țigani** acestea duc la **discriminări** impotriva lor in diferite domenii ale **vieții** sociale si economice, iar asemenea **discriminări** constituie un factor major in procesul de excludere sociala care **afectează** Romii”

Reamintind "Tratatul privind crearea Comunitatii Uniunii Europene si, în particular, Articolul 13 al acestuia, discriminarea bazata pe origine rasiala sau etnica ar putea submina atingerea obiectivelor Tratatului Comunitatii Europene, în particular atingerea unui nivel înalt al **angajării** si a **protecției** sociale, **creșterea** standardului de trai si a **calității** vieții, coeziunea si solidaritatea economica si sociala. Ar putea, de asemenea, sa submineze atingerea obiectivelor de dezvoltare ale Uniunii Europene, ca o regiune a **libertății**, **securității** si **justiției**";

Subscrisele **asociații** ale romilor din România adopta prezenta Recomandare de Politica Generala privind **legislația** anti-discriminare si politicile de combatere a **discriminării** fata de romi in România

Context si Recomandări privind legislația anti-discriminare si politicile de combatere a discriminarii fata de romi in Romania

Ținând cont de faptul ca Articolul 1 al Declarației Universale a Drepturilor Omului proclama ca toate ființele umane se nasc libere si egale in ce privește demnitatea si drepturile lor;

Având in vedere ca dreptul la egalitate în fata legii si la protecție împotriva discriminării pentru toate persoanele constituie un drept universal recunoscut de către Declarația Universala a Drepturilor Omului, Convenția Națiunilor Unite privind Eliminarea tuturor formelor de Discriminare împotriva Femeilor, Convenția Internaționala cu privire la Eliminarea tuturor formelor de Discriminare Rasiala si Acordurile Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Civile si Politice si la Drepturile Economice, Sociale si Culturale, de Convenția Europeana pentru Protecția Drepturilor Omului si a Libertăților Fundamentale, semnate de toate statele membre;

Având in vedere Convenția Internaționala privind Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare Rasiala;

Având in vedere Articolul 14 al Conventiei Europene pentru Protecția Drepturilor Omului si a Libertăților Fundamentale;

Având in vedere Protocolul nr.12 al Conventiei Europene pentru Protecția Drepturilor Omului si a Libertăților Fundamentale, care conține o clauza generala de interzicere a discriminării;

Având in vedere jurisprudența Curții Europene a drepturilor Omului;

Ținând cont de Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene;

Ținând cont de Directiva 2000/43/EC a Consiliului Uniunii Europene referitoare la implementarea principiului egalitatii de tratament intre persoane indiferent de rasa si origine etnica si de Directiva 2000/78/CE a Consiliului Uniunii Europene care stabilește cadrul general in favoarea egalitatii de tratament in domeniul ocupării forței de munca si al ocupațiilor;

Reamintind de Recomandarea de Politica Generala nr.1 a ECRI privind combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului si intolerantei, Recomandarea de Politica Generala nr.2 a ECRI privind organismele specializate in combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului si intolerantei la nivel **național**, Recomandarea de Politica Generala nr.7 a ECRI privind **legislația naționala** referitoare la combaterea rasismului si a **discriminării** rasiale

Conștienți ca doar **legislația** nu este suficienta pentru a elimina rasismul si discriminarea dar **convinși** ca **legislația** este **esențiala** in combaterea rasismului si a **discriminării**

Subliniind importanta primordiala a masurilor juridice adecvate in combaterea rasismului si a **discriminării** intr-o maniera care sa descurajeze si, in **măsura** posibilului, sa fie **satisfăcătoare** din punctul de vedere al victimei,

Subliniind importanta **adoptării** unor politici publice coerente si comprehensive privind prevenirea si combaterea **discriminării** fata de Romi, in concordanta cu principiile **susținute** la nivel european de realizare si implementare a unor astfel de politici „cu, de si pentru Romi”

Dorind, **alături** de alte eforturi întreprinse la nivel **național** si **internațional**, sa ne aducem **contribuția** la lupta impotriva rasismului si a **discriminării**, prezentând intr-o maniera succinta si precisa elemente cheie care trebuie incluse in **legislația naționala** anti-discriminare si in politicile de combatere a **discriminării** fata de Romi:

Subscrisele **asociații** ale Romilor din România recomandă Guvernului, Parlamentului și **instituțiilor** abilitate din România, în special Consiliului **Național** pentru Combaterea **Discriminării**:

- a. Să armonizeze **legislația** anti-discriminare din România potrivit standardelor **internationale**
- b. Să asigure un proces de transparență și de consultare cu **reprezentanții** Societății civile din România în demersul legal de armonizare a **legislației**
- c. Să se asigure că elementele componente din această Recomandare sunt integrate în **legislația** anti-discriminare din România
- d. Să adopte o politică publică comprehensivă în prevenirea și combaterea **discriminării** față de Romi
- e. Să asigure un proces de consultare și colaborare cu **asociațiile** romilor din România în elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor de prevenire și combatere a **discriminării** față de Romi în România
- f. Să se asigure că elementele componente din această Recomandare sunt integrate în politicile de prevenire și combatere a **discriminării** față de Romi

Elementele cheie in legislația din Romania privind prevenirea si sancționarea tuturor formelor de discriminare in conexiune cu standardele minimale in materia discriminarii existente la nivel internațional

Asociațiile romilor din România salutând inițiativa Guvernului României de adoptare a Ordonanței de Guvern 137/2000 privind prevenirea si sancționarea tuturor formelor de discriminare aprobată de către Parlamentul României prin Legea 48/2002, modificările aduse prin Ordonanța de Guvern nr.77/2003; salutând adoptarea Hotărârii de Guvern 430/2001 privind Strategia Guvernului României de imbunatatire a situației romilor;

Având in vedere faptul ca intr-o societate democratica, in care drepturile omului sunt protejate in mod efectiv prin grija instituțiilor competente si prin sensibilizarea populației, in sensul respectării drepturilor celorlalți, consideram esențiala existenta unor reglementari clare, aplicabile in domeniul discriminării,;

In acest sens, consideram fundamentala armonizarea legislației anti-discriminare din România cu standardele minimale existente la nivel internațional in materia discriminării.

Dorind, alături de alte eforturi întreprinse la nivel național si internațional, sa ne aducem contribuția la prevenirea si combaterea rasismului si a discriminării fata de Romi, prezentam intr-o maniera succinta si precisa elementele cheie care trebuie incluse in legislația anti-discriminare din România

I. Armonizarea legislației

1. Necesitatea armonizării legislației interne cu standardele internaționale

Standardele prevăzute în dreptul internațional în materia discriminării sunt minimale. Existența acestor standarde în diferite documente internaționale la care România este parte, obliga România la ridicarea standardelor în prezent adoptate. Statele și inclusiv România au opțiunea de a include prevederile minimale cât și a extinde aceste prevederi.

II. Legea anti-discriminare

1. Criteriile de discriminare

Legislația din România trebuie să fie unitară din punctul de vedere al criteriilor de nediscriminare pe care le are în vedere iar enumerarea criteriilor nu trebuie să fie limitativă: „rasa, naționalitate, etnie, limba, religie, categorie socială, conștiința, gen, orientare sexuală, apartenența la o categorie defavorizată, vârsta, dizabilitate, statut de refugiat sau azilant sau orice alt criteriu.” Acestea trebuie să fie expres menționate conform Directivelor 43/2000 și 78/2000 adoptate de Consiliul Uniunii Europene.

2. Definiția discriminării

Legea trebuie să definească în mod explicit discriminarea directă și indirectă. Astfel, este considerată „discriminare directă” orice comportament prin care o persoană, un grup sau o comunitate este tratată mai puțin favorabil decât o altă persoană, grup sau comunitate este, a fost sau ar fi tratată într-o situație comparabilă, pe motive de rasă, naționalitate, etnie, limba, religie, categorie socială, conștiința, gen, orientare sexuală, apartenența la o categorie defavorizată, vârsta, dizabilitate, statut de refugiat sau azilant sau orice alt criteriu;

Este considerată „discriminare indirectă” orice prevedere, criteriu sau practică aparent neutre care dezavantajează anumite persoane pe baza de rasă, naționalitate, etnie, limba, religie, categorie socială, conștiința, gen, orientare sexuală, apartenența la o categorie defavorizată, vârsta, dizabilitate, statut de refugiat sau azilant sau orice alt criteriu față de alte persoane, în afara cazului în care aceste prevederi, criterii sau practici sunt justificate

3. Hartuirea

Legea trebuie să includă în mod expres conceptul de hartuire și să prevadă sancțiuni pentru săvârșirea acestei fapte. Astfel, constituie hartuire orice comportament, pe criteriu de rasă, naționalitate, etnie, limba, religie, categorie socială, conștiința, gen, orientare sexuală, apartenența la o categorie defavorizată, vârsta, dizabilitate, statut de refugiat sau azilant

sau orice alt criteriu, care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant sau ofensiv;

4. Victimizarea

Legea trebuie sa includă in mod expres conceptul de victimizare si sa prevadă sancțiuni pentru savarsirea acestei fapte. Constituie victimizare orice tratament advers venit ca reacție la o plângere sau acțiune în justiție cu privire la încălcarea principiului tratamentului egal și al nediscriminării.

5. Ordinul de a discrimina

Legea trebuie sa prevadă ca următoarele acte sunt considerate, printre altele, ca forme de discriminare: ordinul de a discrimina, discriminarea prin asociere, intențiile anunțate de discriminare, instruirea altei persoane sa discrimineze, incitarea altei persoane sa discrimineze, ajutarea altei persoane sa discrimineze

6. Masuri afirmative

Legea trebuie sa prevadă ca masurile luate de autoritățile publice sau de persoanele juridice de drept privat in favoarea unei persoane, unui grup de persoane sau a unei comunitati, vizând asigurarea dezvoltării lor și realizarea efectiva a egalitatii de șanse si oportunitati a acestora în raport cu celelalte persoane, grupuri de persoane sau comunitati, precum și masurile pozitive ce vizează protecția grupurilor defavorizate nu constituie discriminare

7. Mediere si conciliere

Legea trebuie sa garanteze existenta procedurilor judiciare si/sau administrative, inclusiv a procedurilor de conciliere, care sa fie ușor accesibile si disponibile persoanelor care se considera nedreptățite prin neaplicarea in cazul lor a principiului tratamentului egal, chiar si după ce relația in cadrul căreia discriminarea s-a manifestat a luat sfârșit.

8. Autoritățile publice

Legea trebuie sa prevadă obligația autoritatilor publice de a prevedea si de a preveni discriminarea in exercitarea funcțiilor lor;

9. Inversarea sarcinii probei

Legea trebuie sa prevadă ca persoanele care se considera vătămate deoarece principiul tratamentului egal nu li s-a aplicat, pot prezenta in fata unei instanțe de judecata sau a altei autoritati competente, fapte care permit sa se prezume ca a avut loc o discriminare directa sau indirecta, si ii revine părții acuzate-paratului obligația sa probeze ca nu a avut loc nici o incalcare a principiului egalitatii de tratament;

10. Apărarea drepturilor

Legea trebuie să prevadă ca organizațiile neguvernamentale care urmăresc protecția drepturilor omului sau care au interes legitim în combaterea discriminării au calitate procesuală activă în cazul în care discriminarea aduce atingere unei comunități sau unui grup de persoane. Organizațiile menționate mai sus au calitate procesuală activă și în cazul în care discriminarea aduce atingere unei persoane fizice, la cererea acesteia din urmă;

11. Sancțiuni

Legea trebuie să prevadă sancțiuni eficiente, proporționate și descurajante pentru încălcarea prevederilor legale privind cazurile de discriminare;

12. Mijloace de proba

Legea trebuie să prevadă ca dovada discriminării se poate face prin orice mijloc de proba, inclusiv prin înregistrări audio și video; iar dovada discriminării indirecte se poate face inclusiv prin folosirea datelor statistice;

III. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

1. Independența

Organizarea și activitatea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării trebuie să se reglementeze prin lege. Astfel, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării trebuie să se înființeze ca autoritate administrativă autonomă, în subordinea Parlamentului. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării este autoritatea națională care sancționează contravențional faptele sau actele de discriminare.

În exercitarea atribuțiilor sale, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării răspunde în fața Parlamentului. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării prezintă anual raportul său de activitate Parlamentului.

2. Asistența independentă a victimelor discriminării

Legea trebuie să prevadă ca acest Consiliu acordă asistență independentă victimelor discriminării în depunerea plângerilor lor cu privire la cazurile de discriminare, inclusiv asistență judiciară gratuită și, dacă este cazul, un avocat din oficiu pentru victimele care doresc să întenteze un proces în calitate de solicitanți sau reclamânți și nu au mijloace suficiente. Dacă este necesar, un traducător gratuit trebuie prevăzut.

3. Competente

Legea trebuie sa **prevadă** printre competentele conferite unui asemenea organism: puterea de a conduce **investigații**, asistenta victimelor, dreptul de a **acționa** in **justiție** si de a interveni in procedurile judiciare, monitorizarea **legislației** si dreptul de a acorda consultanta puterii legislative si executive in domeniul **discriminării**, promovarea politicilor si practicilor care **vizează** asigurarea egalitatii de tratament.

4. Accesibilitate

Legea trebuie sa **prevadă** **înființarea** unor oficii locale ale Consiliului **Național** pentru Combaterea **Discriminării** in vederea **creșterii accesibilității** CNCD si pentru a imbunatati eficacitatea functiilor de prevenire si **sanționare** a discriminarii

IV. Drept Constituțional

1. Modificări

Este **esențiala** modificarea **Constituției** prin extinderea criteriilor de discriminare in conformitate cu standardele **internaționale** precum si cuprinderea **instituției** Consiliului **Național** pentru Combaterea Discriminarii in textul **constituțional**

Constituția poate dispune ce **excepții** de la principiul egalitatii de tratament pot fi **prevăzute** prin lege, dar cu **condiția** ca acestea sa nu constituie **discriminări**.

Constituția trebuie sa **prevadă** ca exercitarea **libertății** de exprimare, reuniune sau asociere poate fi limitata in scopul combaterii rasismului si discriminarii. Astfel de **restricții** trebuie sa fie conforme cu prevederile **Conventiei europene a drepturilor omului**.

V. Drept Penal

Legea penala ar trebui modificata in concordanta cu prevederile **Recomandării de Politica Generala nr.7 a ECRI** privind **legislația** referitoare la combaterea rasismului si a discriminarii rasiale

**Expunere de Motive referitoare la
elementele cheie in legislația din Romania privind
prevenirea si sancționarea tuturor formelor de
discriminare**

1. Prezenta Recomandare de Politica Generala este rezultatul **consultării** subscrișelor **asociații** ale romilor din România. Recomandarea referitoare la elementele cheie in **legislația** din România privind prevenirea si **sancționarea** tuturor formelor de discriminare in conexiune cu standardele minimale in materia discriminarii a fost redactata având in vedere, in principal, Directiva 2000/43/CE, 2000/78/CE a Consiliului Uniunii Europene si Recomandarea de Politica Generala nr.7 a ECRI, propunerile realizate de grupul de **experți delegați de Centrul de Resurse Juridice, Fundația pentru o Societate Deschisă, Romani CRISS, ACCEPT, APADOR-Comitetul Helsinki, Centrul Parteneriat pentru Egalitate, Liga Pro Europa si Institutul pentru Politici Publice**. De asemenea la elaborarea acestei **recomandări** s-a avut in vedere si draft-ul documentului „Concept Paper on Combating Discrimination in Romania” elaborat de Grupul de **experți** din Romania (Renate Weber, Istvan Haller, Eugen Crai) in cadrul proiectului Consiliului Europei, „Non-Discrimination Review”.
2. Subscrișele **asociații** ale romilor din Romania considera ca numai mijloacele juridice nu sunt suficiente pentru prevenirea si combaterea rasismului si a discriminarii dar existenta **legislației** anti-discriminare este necesara pentru combaterea eficienta a acestor fenomene.

I. Armonizarea legislației (Secțiunea I, paragraful 1 al Recomandării)

1. Necesitatea armonizării legislației interne cu standardele internaționale

Standardele prevăzute în dreptul internațional în materia discriminării sunt minimale. Existența acestor standarde în diferite documente internaționale la care România este parte, obligă România la ridicarea standardelor în prezent adoptate. Statele și inclusiv România au opțiunea de a include prevederile minimale cât și a extinde aceste prevederi.

Obligația statelor de a asigura egalitatea este prevăzută în dreptul internațional iar Declarația Universală a Drepturilor Omului proclama că toate ființele umane se nasc libere și egale în ce privește demnitatea și drepturile lor.

Art.5 al Convenției Internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială prevede: "...statele părți se angajează să interzică și să elimine discriminarea rasială sub toate formele și să garanteze dreptul fiecăruia la egalitate în fața legii fără deosebire de rasă, culoare, origine națională sau etnică..."

Art.2 al Pactului Internațional cu privire la drepturile civile și politice prevede : »1. Fiecare stat parte la prezentul Pact se obligă să respecte și să asigure tuturor persoanelor de pe teritoriile lor și aflate sub jurisdicția lor drepturile recunoscute de prezentul Pact, fără nici o diferențiere bazată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinii politice sau de alt fel, origine națională ori socială, proprietate, naștere sau alt statut."

Art. 2 al Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale menționează: "2. State părți la prezentul Pact se obligă să garanteze că drepturile prevăzute de prezentul Pact vor fi exercitate fără nici o discriminare pe baza de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinii politice sau de alt fel, origine națională ori socială, proprietate, naștere sau alt statut."

Având în vedere faptul că România a ratificat aceste documente internaționale, România a trebuit să se conformeze prevederilor de mai sus.

De asemenea, Convenția europeană a drepturilor omului se referă la interzicerea discriminării în art. 14, în relație cu drepturile prevăzute de Convenție: art. 14 menționează „Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau orice alta situație."

Adoptarea Protocolului 12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Directivele privind Egalitatea din cadrul Uniunii Europene au impus statelor noi standarde în domeniul protecției împotriva discriminării.

Adoptarea de către Consiliul Uniunii Europene a Directivei 2000/43/EC "care implementează principiul tratamentului egal al persoanelor, indiferent de originea lor rasială sau etnică" și a Directivei 2000/78/EC care stabilește cadrul general pentru egalitatea de tratament în domeniul angajării și ocupației impune statelor membre UE să adopte o legislație, reglementări și prevederi administrative

necesare pentru implementarea principiilor acestor Directive. În plus, ca parte a aquis-ului comunitaire, directivele trebuie transpuse adecvat de toate statele candidate care doresc sa se alătore Uniunii Europene, inclusiv Romania.

II. Legea anti-discriminare (Secțiunea II)

1. Criterii de discriminare (Paragraful 1 al Recomandării)

Protocolul 12 la Convenția europeană a drepturilor omului, referindu-se la interdicția generală de a discrimina în articolul 1 stipulează: "1. Exercițarea oricărui drept prevăzut de lege va fi asigurată fără nici o discriminare pe baza de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau de alt tip, origine națională sau socială, asociere cu o minoritate națională, proprietate, naștere sau alt statut."

După ratificarea și intrarea în vigoare a Protocolului 12, România va fi pusă în situația de a-și armoniza legislația, inclusiv din punctul de vedere al criteriilor de nediscriminare.

Directiva Consiliului Uniunii Europene 2000/43/EC din 29 iunie 2000 pentru implementarea principiului egalității de tratament a persoanelor indiferent de originea lor rasială sau etnică, se referă expres la „persoane de o anumită origine rasială sau etnică” iar Directiva Consiliului 2000/78/EC din 27 noiembrie 2000 stabilind un cadru general pentru egalitatea de tratament în domeniul angajării și ocupației, are în vedere „persoane având o anumită religie sau credință, o anumită dizabilitate, o anumită vârstă sau o anumită orientare sexuală."

Cele două directive privind egalitatea adoptate în 2000, o dată intrate în vigoare devin parte a aquis-ului comunitar și prin aceasta, devin implicit obligatorii pentru România în calitate de stat candidat la Uniunea Europeană.

În ansamblul său, legislația României interzice discriminarea, dar, din punctul de vedere al criteriilor de discriminare nu există o uniformitate în diferitele acte normative existente în domeniu.

Constituția României se referă la rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială dar nu interzice explicit discriminarea pe criteriul vârstei, al dizabilității și nici al orientării sexuale.

Ordonanța 137/2000 se referă la rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex sau orientare sexuală, apartenența la o categorie defavorizată sau orice alt criteriu..." Vârsta nu apare în această definiție ca un criteriu explicit, dar ea este acoperită de Ordonanța 137/2000, toate contravențiile din art. 5-18 referindu-se expres și la discriminarea pe baza de vârstă. Cu toate acestea, art. 19 nu se referă explicit, ci, limitativ, și exclude criteriul vârstei.

Codul penal referindu-se la infracțiunea prevăzută și pedepsită la Art. 247¹ menționează expres și limitativ doar naționalitatea, rasă, sex sau religia: „Abuzul în serviciu prin îngerădirea unor drepturi: „Îngerădirea, de către un funcționar public, a folosinței sau a exercițiului drepturilor vreunui cetățean, ori crearea pentru aceasta a unor situații de inferioritate pe temei, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani."

Codul deontologic al magistraților menționează limitativ rasă, sexul, religia, naționalitatea, statutul socio-economic și cultural.

Codul muncii este practic singura reglementare exhaustivă care are în vedere criteriile din legislația Uniunii Europene, mergând chiar mai departe decât aceasta, cu toate că lipsește din aceasta enumerare criteriul privind "limba".

Întreaga legislație din România ar trebui să fie unitară din punctul de vedere al criteriilor de nediscriminare pe care le are în vedere. Aceasta ar presupune amendarea tuturor legilor care în cuprinsul lor se referă la interzicerea discriminării, inclusiv Constituția și Ordonanța 137/2000 (Legea nr. 48/2002). Enumerarea criteriilor ar trebui să nu fie limitativă, dar ar trebui expres enunțate cele care se regăsesc în cuprinsul directivelor Uniunii Europene. Textul din Codul muncii ar putea constitui o referință în acest sens, adăugându-se interdicția discriminării pe temeiul limbii.

Având în vedere competențele stabilite de lege pentru CNCD, ar fi firesc ca această instituție să facă această analiză complexă a întregii legislații și să propună modificările necesare.

2. Definiția Discriminării (Paragraful 2 al Recomandării)

Definițiile discriminării directe și indirecte conținute în prezenta Recomandare se inspiră din cele conținute în Directiva 2000/43/CE a Consiliului Uniunii Europene referitoare la implementarea principiului egalității de tratament între persoane indiferent de originea rasială sau etnică și în Directiva 2000/78/CE referitoare la crearea unui cadru general în favoarea egalității în materie de angajare și ocupare. Definițiile din Directivele privind egalitatea ar trebuie preluate în legislația națională iar actele normative care definesc discriminarea directă și indirectă, ar trebui modificate în conformitate cu acestea.

3. Hartuirea (Paragraful 3 al Recomandării)

Definiția hartuirii din prezenta Recomandare se inspiră din cea conținută în Directiva 2000/43/EC a Consiliului Uniunii Europene referitoare la implementarea principiului egalității de tratament între persoane indiferent de originea rasială sau etnică. În ciuda faptului că legislația română nu conține nici o definiție cu privire la hartuire și nu se referă la hartuire ca formă de discriminare, pentru a fi conformă aquis-ului comunitar, România va trebui să-și însușească conceptul de hartuire și să îl introducă expres în legislația anti-discriminare.

4. Victimizarea (Paragraful 4 al Recomandării)

Definiția victimizării în prezenta Recomandare se inspiră din cea conținută în Directiva 2000/43/EC a Consiliului Uniunii Europene referitoare la implementarea principiului egalității de tratament între persoane indiferent de originea rasială sau etnică. În legislația anti-discriminare din România nu există o prevedere care să protejeze victima discriminării împotriva unui tratament advers ca reacție la o plângere sau acțiune în justiție cu privire la încălcarea principiului tratamentului egal și al nediscriminării.

Conceptul de victimizare trebuie să fie introdus expres în legislația anti-discriminare din România.

5. Ordinul de a Discrimina (Paragraful 5 al Recomandarii)

Prin actele pe care Recomandarea le menționează în special ca forme de discriminare, menționăm faptul că în prezent, legislația din România nu se referă expres la ordinul de a discrimina. Totuși, introducerea în lege a sancționării ordinului de a discrimina este în acord cu normele constituționale care condamna în mod expres incitarea la discriminare cât și în concordanță cu Directivele privind Egalitatea adoptate de Consiliul Uniunii Europene. Folosirea termenului de ordin în loc de instigare este justificat în primul rând de armonizarea cu prevederile normelor europene, care manifesta prudenta în sancționarea actelor discriminatorii, realizate sub forma incitării la discriminare (vezi Art.2 din Directiva 2000/78/CE).

Discriminarea prin asociere apare când o persoană este discriminată pe motivul asocierii sale sau pe motivul contactelor cu una sau mai multe persoane diferențiate pe baza unuia din criteriile de discriminare. Astfel ar fi cazul, de exemplu, al refuzării angajării unei persoane deoarece este căsătorită cu o persoană ce aparține unui anumit grup etnic.

Intenția anunțată de discriminare trebuie considerată ca o discriminare chiar în absența unei anumite victime. De exemplu, un anunț care indica faptul că românii nu sunt angajați în domeniul de aplicare al legii, chiar dacă nici un român nu a aplicat pentru poziția respectivă.

În cadrul legislației anti-discriminare naționale trebuie introdus expres ca Ordinul de a discrimina persoanele pe oricare din temeiurile prevăzute de lege constituie discriminare și se sancționează.

6. Masuri afirmative (Paragraful 6 al Recomandarii)

Ambele Directive privind egalitatea permit statelor membre UE să mențină sau să adopte măsuri afirmative pentru membrii grupurilor avute în vedere de aceste Directive. Aceste măsuri reprezintă în fapt un tratament care favorizează membrii unui anumit grup în anumite domenii ale vieții. Aceste măsuri urmăresc să promoveze principiul egalității de tratament și sunt temporare prin natura lor, adică durează până când poziția dezavantajată este suficient compensată.

7. Mediere și conciliere (Paragraful 7 al Recomandarii)

În legislația din România nu există o definiție juridică a medierii și nici a concilierii. În această situație, medierea ca măsură ce poate fi luată pentru combaterea discriminării, în sensul reparării prejudiciilor suferite de victimă, ar putea fi acceptată ca atribuție a Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării în contextul îndeplinirii a două condiții obligatorii:

a. Reglementarea noțiunii de „mediere” în legislația noastră.

B. Crearea prin intermediul unei legi organice a unei structuri organizatorice a CNCD-ului, care să cuprindă departamente separate, cu atribuții distincte, neconflictuale. Este inadmisibil ca aceleași persoane să medieze părțile, iar apoi, în caz de neînțelegere, să constate și să sancționeze faptele de discriminare.

Strict în condițiile prezentate anterior, este necesară reflectarea la posibilitatea introducerii pe lângă termenul de „mediere” și pe acela de „conciliere,” datorită înțeleșurilor lor complementare. Astfel, într-o accepțiune tradițională, medierea se referă la intervenția imparțială a unei persoane oficiale pentru rezolvarea unui conflict, asistând la negocieri și formulând uneori propuneri. Medierea nu are

valoare juridica. Pe de alta parte, concilierea se refera la procedura de împăcare a părților într-un conflict luând in final forma unei înțelegeri care are valoare juridica, fiind asemănătoare unei tranzacții făcute în fata judecătorului, din dreptul civil. Desigur, alegerea modalităților potrivite depinde de modul în care legiuitorul roman va decide sa reglementeze conținutul si mai ales efectele unei proceduri de mediere sau conciliere.

8. Autoritatea publice (Paragraful 8 al Recomandarii)

In conformitate cu acest paragraf, având in vedere si prevederile Recomandarii de Politica Generala nr. 7 a ECRI, legea trebuie sa prevadă obligația autoritatilor publice de a promova egalitatea si de a preveni discriminarea in exercitarea functiilor lor. Datoria care le revine trebuie enunțata cat mai clar posibil in cadrul legii. In acest scop, autoritățile publice ar putea fi obligate sa elaboreze si sa aplice „programe de egalitate” definite cu ajutorul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminarii. Legea trebuie sa prevadă o evaluare periodica a acestor programe de egalitate, o urmărire a efectelor lor, mecanisme eficiente de aplicare a lor cat si posibilitatea impunerii respectării acestor programe, recurgând in special la CNCD.

9. Inversarea sarcinii probei (Paragraful 9 al Recomandarii)

Având in vedere dificultățile pe care le întâmpina presupusele victime ale discriminarii in strângerea probelor necesare cazului de discriminare, legea trebuie sa faciliteze probarea discriminarii. Astfel reclamantul ar trebui sa stabilească faptele permițând prezumarea unei discriminări, ceea ce transfera probarea culpabilității asupra acuzatului, acesta din urma trebuind sa probeze absenta discriminarii. Directiva 2000/43/CE a Uniunii Europene precizează: „Statele membre trebuie sa ia toate masurile necesare, in concordanta cu sistemele judiciare interne, pentru a se asigura ca-atunci când persoanele care se considera nedreptățite de faptul ca principiul tratamentului egal nu a fost aplicat in cazul lor, in fata unei instanțe de judecata sau a altei autoritatea competente, fapte in urma cărora se poate spune ca a avut loc un caz de discriminare directa sau indirecta-acuzatul va trebui sa demonstreze ca nu a avut loc o incalcare a principiului tratamentului egal. Necesitatea reglementarii noțiunii de inversare a sarcinii probei se impune întrucât directivele comunitare prevăd necesitatea existentei unor reglementari naționale in aceasta privința. Este adevărat ca textul Directivei 2000/43/EC prevede in art.8 alin.5 ca: „statele membre nu trebuie sa aplice alin.1 in cadrul procedurilor in care este datoria tribunalului sau a structurii competente sa investigheze faptele cazului”). Dar acest text nu trebuie interpretat in sensul ca CNCD ar fi un „organism proactiv” si nu mai este nevoie automat de schimbarea sarcinii probei. Având in vedere ca sarcina probei vizează toate procedurile judiciare si in fata instanței de judecata este necesar ca victima sa beneficieze de inversarea sarcinii probei.

10. Apărarea drepturilor (Paragraful 10 al Recomandarii)

Aceasta modificare a legii ar permite si ONG-urilor care au ca scop numai protecția minoritatilor sau a categoriilor defavorizate, fara a fi precizata in scopul lor de activitate protecția drepturilor omului, sa stea in instanța in cazurile care le interesează, ceea ce nu se întâmpla in clipa de fata datorita reglementarii restrictive a legii. (Facem trimitere la jurisprudența existenta in acest sens).

Forma propusa preia exprimarea din Legea 202/2002 care prevede: „organizații neguvernamentale care urmăresc protecția drepturilor omului” și o completează cu o expresie care se încadrează pe linia trasată de directivele europene. (Art. 7 din Directiva Consiliului 2000/43/EC și art. 9 din Directiva Consiliului 2000/78/EC: „...au un interes legitim în asigurarea conformării cu prevederile prezentei directive...”). De asemenea trebuie modificat textul legal în sensul obținerii calității procesuale pasive în maniera descrisă în legea 202/2002 – *prin simpla cerere* a victimei adresată unui ONG, iar nu prin intermediul mandatului, pentru asigurarea unei protecții efective și rapide a victimei.

11. Sancțiuni (Paragraful 11 al Recomandării)

Legea trebuie să prevadă sancțiuni eficiente, proporționate și descurajante în cazul discriminării. Lista de sancțiuni trebuie să cuprindă plata pagubelor materiale și morale.

Forme ne-pecuniare de reparație, cum ar fi publicarea în întregime sau parțială a deciziei CNCD sau a deciziei instanței, pot fi importante în restabilirea dreptății în caz de discriminare.

Legea ar trebui să prevadă posibilitatea impunerii unui program de măsuri pozitive asupra celui care a discriminat. De exemplu, cel care a discriminat poate fi obligat să organizeze pentru personalul sau programe speciale de pregătire cu scopul de a combate discriminare. CNCD ar trebui să joace un rol esențial în astfel de programe.

12. Mijloace de proba

Deoarece înregistrările audio și video nu sunt cuprinse ca mijloace de proba în Codul de procedură civilă, introducerea lor în scopul dovedirii faptelor de discriminare este utilă și necesară, având în vedere complexitatea faptelor de discriminare sub aspectul probației. Introducerea datelor statistice ca mijloace de proba în domeniul discriminării este conformă standardelor minime prevăzute în directivele privind Egalitatea adoptate de Consiliul Uniunii Europene (Preambul, Paragraf 15, Directiva 2000/43/CE)

III. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (Secțiunea III)

1. Independența (Paragraful 1 al Secțiunii III din Recomandare)

Înființarea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării ca autoritate administrativă autonomă, prin lege organică, adoptată de Parlament, conform Art. 72, corelat cu Art. 116 din Constituție, ar garanta într-o mare măsură nu doar independența, ci și poziția diferită a CNCD în raport cu celelalte autorități ale statului român, relația cu parlamentul, cu ministerele și cu structurile administrației centrale și locale, contribuind la asigurarea legitimității CNCD-ului și eficientizarea activității sale.

În acest mod s-ar respecta și direcțiile trasate în Recomandarea ECRI de politică generală nr. 2, Principiul 5, referitoare la independența și responsabilitatea organismelor specializate de combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței la nivel național: „1. Organismelor specializate ar trebui să li se atribuie fonduri suficiente pentru a-și duce la îndeplinire eficient funcțiile și responsabilitățile, iar fondurile ar trebui să fie supuse anual aprobării parlamentului. 2. Organismele specializate ar trebui să funcționeze fără intervenția statului și cu toate garanțiile necesare independenței lor, incluzând libertatea de a-și numi propriul personal, a-și gestiona resursele proprii după cum considera și își exprima public punctele lor de vedere. 3. Organismele specializate trebuie să și producă în mod independent rapoarte privind acțiunile lor, având la bază obiective clare și, dacă este posibil, care pot fi evaluate, pentru a fi dezbătute în Parlament.”

2. Asistența independentă victimelor discriminării (Paragraful 2, Secțiunea III a Recomandării)

Directivele privind egalitatea adoptate de Consiliul Uniunii Europene în dispozițiile lor minimale cu privire la atribuțiile organelor naționale în combaterea discriminării se referă la: asistența independentă acordată victimelor în plângerile lor împotriva discriminării, cercetările, studiile, publicarea de rapoarte independente în domeniul discriminării – Art. 13 alin. 2 din Directiva Consiliului 2000/43/EC.

Asistența victimelor cuprinde consultanța acordată victimelor, asistența juridică și financiară, inclusiv reprezentarea în fața instanțelor de judecată în cazul proceselor.

3. Competențe (Paragraful 3 al Secțiunii III a Recomandării)

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării ca organism independent trebuie să conducă anchete eficiente, sub rezerva regulilor de procedură. CNCD trebuie să aibă puterea de a solicita aducerea pentru verificare și examinare a documentelor și a altor elemente, de confiscat documente și alte elemente pentru a fi copiate sau pentru a face extrase. De asemenea, trebuie să fie competent pentru a acționa în justiție și pentru a interveni la tribunal în calitate de expert.

IV. Drept Constituțional (Secțiunea IV a Recomandării)

1. Modificări (Paragraful 1 al Secțiunii IV din Recomandare)

Ar trebui ca întreaga legislație din România să fie unitară din punctul de vedere al criteriilor de nediscriminare pe care le are în vedere. În acest sens este necesară amendarea și armonizarea legilor în vigoare în sistemul juridic național care se referă la interzicerea discriminării, inclusiv Constituția și Ordonanța 137/2000 aprobată prin Legea 48/2002. CNCD ar trebui să joace un rol fundamental în rezolvarea acestei probleme.

Înființarea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării ca autoritate administrativă autonomă, prin lege organică, adoptată de Parlament, conform Art. 72, corelat cu Art. 116 din Constituție, ar garanta într-o mare măsură nu doar independența, ci și poziția diferită a CNCD în raport cu celelalte autorități și ale statului român, relația cu parlamentul, cu ministerele și cu structurile administrației centrale și locale, contribuind la asigurarea legitimității CNCD-ului și eficientizarea activității sale. În acest sens cuprinderea instituției CNCD în textul constituțional este esențială.

Constituția ar trebui să prevadă ca exercitarea libertății de exprimare, de reuniune și de asociere poate fi limitată în scopul combaterii discriminării. În articolele 10 și 11 ale Convenției Europene a Drepturilor Omului se enumerează scopurile care pot justifica restrângerea acestei libertăți. Deși combaterea discriminării nu este menționată în unul din scopuri, Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin jurisprudența ei o consideră inclusă. Aceste restricții trebuie prevăzute de lege și constituie una dintre măsurile necesare într-o societate democratică.

V. Drept Penal (Secțiunea V a Recomandării)

1. Legea penală trebuie să instituie ca infracțiuni următoarele comportamente, dacă acestea sunt comise intenționat:

a. incitarea publică la violență, ură sau discriminare

B. insulta sau defăimarea publică sau

c. amenințările împotriva unei sau mai multor persoane, având la bază rasa, culoarea, limba, religia, naționalitatea, originea lor națională sau etnică

d. exprimarea publică, cu scop rasist, a unei ideologii care afirmă superioritatea sau care calomniază sau denigrează un ansamblu de persoane pe motivul rasei, culorii, limbii, religiei, naționalității sau originii lor naționale sau etnice

e. difuzarea sau distribuția publică, producerea sau stocarea în vederea difuzării sau distribuției publice, cu un scop rasist, a înscrisurilor, imaginilor sau a altor materiale care conțin manifestările vizate la paragrafele a, b, c, d.

f. crearea sau conducerea unui grup care promovează rasismul, sprijinirea acelui grup sau participarea la activitățile acestuia cu scopul de a contribui la infracțiunile vizate la literele a, b, c, d, e.

Termenul de defăimare folosit la litera b a paragrafului de mai sus trebuie înțeles în sens larg, cuprinzând în special calomnia.

Litera e a prezentului paragraf se referă la difuzarea, distribuția, producția sau stocarea înscrisurilor, imaginilor sau a altor suporturi care conțin manifestări rasiste. Aceste noțiuni trebuie să cuprindă și difuzarea unor astfel de materiale pe

Internet. Astfel de materiale cuprind suporturi audio, video, CD-uri, DVD-uri, dischete, software.

Litera f are în vedere anumite acte a grupurilor care promovează rasismul. Noțiunea de grup cuprinde în special grupuri de factori, organizații sau asociații sau partide politice. Crearea unui grup care promovează rasismul ar trebuie să cuprindă , în egala măsură, păstrarea sau reconstituirea unui grup care a fost interzis.

2. Legea trebuie să dispună ca incitarea, complicitatea, încurajarea sau tentativa trebuie prevăzută în cadrul infracțiunilor prevăzute în paragraful 1.

Această recomandare trebuie să se aplice infracțiunilor la care complicitatea sau tentativa este posibilă.

3. Legea trebuie să prevadă pentru toate infracțiunile, motivația rasială ca circumstanța agravantă.

4. Legea trebuie să prevadă ca persoanele juridice sunt responsabile din punct de vedere penal pentru infracțiunile vizate în paragraful 1.

Responsabilitatea persoanelor juridice ar trebui angajată atunci când infracțiunea a fost comisă în numele persoanei juridice de orice persoană care acționează în special ca reprezentanți ai organismelor persoanei juridice (președinte, director) sau a persoanei - membru. Responsabilitatea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea persoanelor fizice. Autoritățile publice pot fi excluse din sfera responsabilității penale a persoanelor juridice.

Politicile Publice de Prevenire si Combatere a Discriminarii fata de Romi in Romania

Preambul

Subscrisele **asociații rome** din Romania salutând **inițiativa** Guvernului României de adoptare a **Ordonanței** de Guvern 137/2000 privind prevenirea si **sanționarea** tuturor formelor de discriminare aprobată de către Parlamentul României prin Legea 48/2002, **Ordonanța** de Guvern nr.77/2003 si **înființarea** Consiliului **Național** pentru Combaterea Discriminării;

Conștienți ca doar **legislația** nu este suficientă pentru a elimina rasismul si discriminarea dar **convinși** ca **legislația** este **esențială** în combaterea rasismului si a discriminării

Având în vedere trecerea unei perioade de 3 ani de la adoptarea **Ordonanței** de Guvern 137/2000, considerăm **esențială** adoptarea si implementarea efectivă a unor politici publice comprehensive privind prevenirea si combaterea discriminării fata de Romi în concordanță cu principiile **susținute** la nivel european de realizare si implementare a unor astfel de politici „cu/de si pentru Romi”;

Dorind, **alături** de alte eforturi întreprinse la nivel **național** si **internațional**, sa ne aducem **contribuția** la prevenirea si combaterea rasismului si a discriminării fata de Romi, având în vedere **intenția** Consiliului **Național** pentru Combaterea Discriminării de a elabora un plan **național** de combatere a discriminării si implicit a discriminării fata de Romi, prezentăm într-o manieră succintă si precisă elementele cheie care trebuie incluse într-un plan de politici publice pentru prevenirea si combaterea discriminării fata de Romi;

Elemente cheie in Politicile Publice de Prevenire si Combatere a Discriminarii fata de Romi in Romania

I. Eforturi comune in politicile de prevenire si combatere a discriminarii fata de Romi

Eforturile in asigurarea unui cadru de politici publice in vederea implementării principiului non-discriminării si a egalitatii de șanse fata de Romi nu poate fi implementat printr-o abordare singulara si izolata. Întreaga societate trebuie implicata activ prin promovarea principiilor egalitatii, a politicilor afirmative, a solidarității si parteneriatului precum si prin asigurarea transparentei in procesul de elaborare a reglementarilor si de luare a deciziilor.

Provocarea pe care o întâlnim este aceea a unui nou parteneriat care va asigura implicarea Romilor in condiții de egalitate in toate domeniile vieții.

De aceea este necesar sa promovam principiile ne-discriminării si a egalitatii de șanse fata de Romi in activitatea si politici publice la toate nivelele. Acesta este principiul care implica promovarea egalitatii de șanse in toate politicile si masurile generale, având in vedere, in mod activ si deschis, in momentul planificării, posibilele efecte in respectivele poziții ale Romilor. Acesta presupune o examinare sistematica a acestor politici si masuri, analizând posibilele efecte atunci când sunt definite si implementate in cadrul de zi cu zi si care pot avea un impact semnificativ diferit in ceea ce privește Romii si care trebuie luat in considerare pentru promovarea non-discriminării.

II. Promovarea egalitatii- un principiu fundamental in politicile publice

Promovarea egalitatii nu trebuie confundata cu simplul obiectiv de a crea un balans de egalitate; este o problema de promovare a oportunităților pe termen lung in toate sferile vieții, practicile instituționale, organizarea cadrului ocupațional si de angajare cat si societatea ca întreg.

Promovarea egalitatii nu necesita in special adaptarea unor masuri pozitive pentru Romi cat masuri al căror scop este adaptarea organizării societatii spre o mai corecta impartire a rolurilor; nu înseamnă doar realizarea unor programe si resurse accesibile Romilor dar mai precis presupune mobilizarea simultana a instrumentelor legale, a resurselor financiare si a abilităților analitice si organizaționale ale tuturor actorilor si instituțiilor implicate, cu scopul de a introduce in toate domeniile dorința de a construi o relaționare între Romi si ne-romi.

III. Principii in construcția politicilor de prevenire si combatere a discriminarii

Politicile publice de prevenire si combatere a discriminarii fata de Romi trebuie sa aibă in vedere următoarele aspecte:

- sa se bazeze pe principiile drepturilor omului, egalitatii si non-discriminării
- sa fie clare, accesibile si pe interesul tuturor
- sa aibă in vedere atât combaterea discriminarii cat si promovarea unei societati inclusive si multiculturale
- sa fie strategice, coerente, realizate in parteneriat cu societatea civila si sa reflecte atat **abordările** organismelor guvernamentale cat si ale organizatiilor ne-guvernamentale ale romilor
- sa fie realizate avand in vedere strategii existente si sa identifice abordari inovative
- sa aibă sustinerea si sa asigure participarea societatii civile si a romilor in special
- sa ia in considerare diferitele situatii si domenii ale **vieții** in care se manifesta discriminarea atat la nivel individual, in sectorul public sau privat, cat si institutional
- sa ia in considerare diferitele forme de discriminare la care sunt **supuși** romii
- sa aibă un statut si profil recunoscut oficial de către Guvern
- sa aibă obiective clare, **acțiuni**, rezultate **așteptate** si impact in dezvoltare si implementare
- sa aibă impact la nivel **național**, regional si local
- sa aibă alocate resursele necesare, atat umane cat si financiare
- sa aibă mecanisme de monitorizare si revizuire a **activităților**, a impactului si a analizei sistemului

IV. Cadrul General al politicilor de prevenire si combatere a discriminarii fata de Romi

Cadrul general privind planificarea, implementarea si revizuirea politicilor de prevenire si combatere a discriminarii fata de Romi trebuie definit prin prisma următoarelor principii:

- **Agenda de lucru**
- **Abordare strategica**
- **Compatibilitate**
- **Sinergie**
- **Participare**
- **Inovare**
- **Contextualizare**

IV .1 Agenda de lucru- planificare

Politicile de prevenire si combatere a discriminarii fata de romi trebuie sa fie **ambitioase** si in **același timp realiste**. Acestea **reprezintă o oportunitate semnificativa** atat de a construi cat si de a intensifica politicile existente si strategiile de combatere a discriminarii si de a identifica noi prioritati, **aspirații** si domenii de lucru care pot fi realizate împreuna in cadrul unui plan de coeziune care devine agenda de lucru

IV .2 Abordare strategica

Politicile de prevenire si combatere a discriminarii fata de romi trebuie sa creeze un impact in cadrul unor diverse nivele. Acestea ar include:

Nivel național, regional si local

Un plan național de combatere a discriminarii fata de romi ar trebui sa aibă un impact la nivel regional si local si ar trebui sa aibă suportul si angajamentul organismelor cheie care pot avea impact asupra excluderii sociale.

Nivel internațional

Politicile publice in acest domeniu trebuie sa se **relaționeze** implicit cu direcțiile de acțiune existente la nivel european si la nivelul organizatiilor internaționale precum OSCE, Uniunea Europeana, Consiliul Europei, ONU etc.

IV .3 Compatibilitate

Strategiile anti-discriminare nu se pot dezvolta separat de contextul politic general. Trebuie sa existe, in special, o compatibilitate cu domeniile conexe ale politicilor, precum politicile privind imbunatatirea situației Romilor din Romania sau cele care pot avea impact asupra Romilor si țin cont de diversitate.

IV .4 Sinergie

Un important principiu care trebuie sa fie la baza politicilor de prevenire si combatere a discriminarii fata de romi ui este sinergia cu actualele **inițiative strategice** care se **adresează** excluderii sociale intre care Strategia Guvernului de imbunatatirea a situației romilor, Planul Național de Acțiune impotriva Sărăciei si Excluderii Sociale, dezvoltare locala si comunitara, **inițiative ținta** si strategice, in special in domeniul sanatatii, al locurilor de munca si ajutor social, educație, instruire si locuințe.

IV .5 Participare

Toate etapele dezvoltării politicilor de prevenire si combatere a discriminarii fata de Romi, incluzând planificarea si revizuirea, trebuie sa fie participative si sa implice mandatarii cheie. Mandatarii

identificați includ organismele guvernamentale, grupuri specializate și de experți, precum și organizațiile neguvernamentale ale romilor.

IV .6 Inovare

Procesul consultativ trebuie să identifice nevoia de a se construi pe structurile și politicile existente și de a căuta moduri inovative de combatere a discriminării și de a promova o societate interculturală mai cuprinzătoare.

IV .7 Contextualizare

Politicile de prevenire și combatere a discriminării trebuie plasate în contextul actual, inclusiv să ofere o vedere de ansamblu a politicilor și a tendințelor semnificative pentru esența acestor politici având în vedere standardele internaționale în domeniul protecției împotriva discriminării.

V. Obiective în realizarea politicilor de prevenire și combatere a discriminării față de Romi

În realizarea și implementarea politicilor de prevenire și combatere a discriminării față de Romi trebuie avute în vedere, ca elemente cheie, interconținute, următoarele obiective:

Protecție - intensificarea protecției împotriva discriminării inclusiv victimizarea, hartuirea sau incitarea la discriminare

Incluziune – asigurarea incluziunii și a egalității în domeniul economic, incluzând ca focus angajarea în munca și accesul la un loc de munca

Promovare - asigurarea egalității în acces, participare, și rezultate pentru minoritatea Romilor în ceea ce privește serviciile publice și private destinate publicului larg

Participare – asigurarea și întărirea participării Romilor în societatea românească în general și în special în procesul decizional în politicile și practicile care îi privesc direct sau indirect

Recunoaștere – recunoașterea și întărirea respectului într-o cultură de diversitate, în promovarea interacțiunii și a înțelegerii reciproce

In acest sens se va urmări cu prioritate:

- 1. Realizarea si implementarea unor masuri specifice comprehensive in diferite domenii, direcționate spre prevenirea si combaterea discriminarii fata de Romi**
- 2. Eliminarea practicilor si a stereotipurilor care încurajează discriminarea Romilor fata de ceilalți cetățeni**
- 3. Prevenirea si combaterea discriminarii instituționale a Romilor in accesul la servicii publice**
- 4. Realizarea si asigurarea condițiilor de oportunitati de șanse egale a Romilor in raport cu ceilalți cetățeni**
- 5. Dezvoltarea principiului transversalității, care asigura ca orice acțiune apăra si garantează principiul tratamentului egal in Romania intr-un efort susținut de cooperare in cadrul global existent la nivel internațional**
- 6. Aplicarea principiului cooperării si al parteneriatului cu societatea civila si organizațiile non-guvernamentale ale romilor in crearea, implementarea si monitorizarea politicilor publice de prevenire si combatere a discriminarii**

VI. Masuri generale in politicile publice de prevenire si combatere a discriminarii fata de romi

I. Respectarea de către persoanele fizice si juridice a reglementarilor privind prevenirea si combaterea discriminarii fata de romi

1. Realizarea de către CNCD in colaborare cu organizații ale romilor a unor acțiuni de testare privind discriminarea romilor in activitatea economica, in angajare si profesie; accesul la serviciile publice, administrative si juridice, de sănătate, la alte servicii, bunuri și facilități; accesul la educație; libertatea de circulație, dreptul la libera alegere a domiciliului și accesul la locurile publice; dreptul la demnitate personala.
2. Sancționarea de către CNCD a discriminarii directe si indirecte îndreptate impotriva romilor

II. Armonizarea cadrului legislativ și instituțional

1. Armonizarea legislației interne cu normele internaționale in special cu Directiva 2000/43/EC, 2000/78/EC a Uniunii Europene si Recomandarea de Politica Generala nr.7/2002 a ECRI
2. Inițierea de către CNCD de reglementari normative în domeniul de activitate in sensul acordării asistentei independente victimelor discriminarii, implicit si romilor-victime in depunerea plângerilor lor cu privire la cazurile de discriminare, inclusiv asistenta judiciara gratuita si, daca este cazul, un avocat din oficiu pentru victimele care doresc sa intenteze un proces in calitate de solicitanți sau reclamanți si nu au mijloace suficiente
3. Asigurarea ca CNCD are dreptul de a acționa in justitie si de a interveni in procedurile judiciare

4. Asigurarea existentei procedurilor de mediere si conciliere, care sa fie ușor accesibile si disponibile persoanelor care se considera nedreptatiti prin neaplicarea in cazul lor a principiului tratamentului egal, chiar si după ce relația in cadrul căreia discriminarea s-a manifestat a luat sfârșit
5. Înființarea unor oficii locale ale Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării in vederea creșterii accesibilității CNCD si pentru a imbunatati eficacitatea functiilor de prevenire si sancționare a discriminării
6. Recrutarea in cadrul oficiilor locale CNCD a personalului, având in vedere si persoane aparținând minoritatii etnice a romilor

III. Educația pentru respectarea drepturilor omului si in special a ne-discriminării fata de romi

1. Intervenții in sistemul de educație formala si introducerea in sistemul de invatamant a tematicii discriminării si implicit a discriminării privind Romii
2. Promovarea de acțiuni educative non-formale privind problematica Romilor din perspectiva discriminării
3. Promovarea de acțiuni privind prevenirea si combaterea segregării copiilor romi in educație
4. Formarea personalului angajat in instituții publice si persoane juridice de drept privat in ceea ce privește legislația anti-discriminare si in special a discriminării Romilor
5. Formarea personalului angajat in instituții cu atribuții in domeniul judiciar si ordine publica: magistrați, polițiști, jandarmi etc. in ceea ce privește legislația anti-discriminare si in special a discriminării Romilor
6. Elaborarea unor Coduri de conduita privind prevenirea si combaterea discriminării fata de Romi in relația cetatean- autoritati publice (instituții publice)
7. Impunerea obligației autoritatilor publice de a preveni discriminarea in exercitarea functiilor lor, si monitorizarea in scopul evaluării impactului asupra modului de funcționare al serviciilor prestate fata de grupurile ținta ale legii anti-discriminare si in special romii

IV. Informare, creșterea accesibilității legii/instituției precum si conștientizarea opiniei publice in problematica discriminării si in special a discriminării romilor

1. Promovarea unor masuri de informare prin mass-media privind discriminarea fata de Romi
2. Organizarea de întâlniri, seminarii, conferințe, emisiuni tematice la radio si televiziune privind problematica discriminării Romilor
3. Editarea de publicații privind discriminarea romilor
4. Publicarea hotărârilor CNCD privind sancționarea discriminării îndreptate impotriva Romilor
5. Realizarea de către CNCD in colaborare cu organizațiile ne-guvernamentale ale romilor a unor campanii anti-rasiste la nivel național de popularizare a non-discriminării fata de Romi
6. Realizarea in colaborare cu organizațiile romilor a unor campanii naționale privind combaterea discriminării, diseminarea prevederilor legii anti-discriminare, CNCD etc. in comunitățile de romi din Romania

V. Colaborarea cu organisme inter-guvernamentale și neguvernamentale, naționale și internaționale

1. Stabilirea de către CNCD a unor relații de cooperare la nivel internațional cu organisme interguvernamentale cu preocupări în domeniul problematicii Romilor, în special Punctul de Contact pentru Romi și Sinti din cadrul OSCE/ODIHR, Consiliul European, Uniunea Europeană, Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Rasiale al ONU etc.
2. Consultarea periodică a organizațiilor neguvernamentale ale romilor
3. Cooperarea cu organisme în domeniu, în Europa, similare CNCD

VI. Cercetare și documentare în domeniul discriminării

1. Realizarea de către CNCD în colaborare cu organizațiile neguvernamentale ale romilor a unor cercetări de natură juridică și socială: analize statistice, studiul instrumentelor de drepturile omului interne/internaționale și implementarea acestora, realizarea de sondaje de opinie, monitorizarea mediilor de informare etc.

VII. Asigurarea transparenței în acțiunile ce vizează domeniul politicilor de prevenire și combatere a discriminării față de romi

1. Asigurarea de către CNCD ca toate etapele dezvoltării politicilor de prevenire și combatere a discriminării față de Romi, incluzând planificarea, revizuirea, implementarea și monitorizarea, sunt participative și implică în primul rând Romii

VII. Domeniul de aplicare al politicilor publice de prevenire și combatere a discriminării față de Romi

Politicile de prevenire și combatere a discriminării față de Romi trebuie să vizeze în special adoptarea unor măsuri în domenii specifice, având în vedere domeniul de aplicare al legii privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, precum:

- **Educație**
- **Sănătate**
- **Activitate economică, angajare și profesie**
- **Administrație publică**
- **Justiție**
- **Servicii, bunuri, facilități și locuri destinate publicului larg**
- **Libera alegere a domiciliului**
- **Imagine și Mass-media**
- **Comunicare**

1. Educație

Campanii de informare si conștientizare

1. Promovarea de către CNCD a educației civice anti-rasiste in sistemul de invatamant de stat si privat
2. Realizarea de către CNCD a unor programe de informare si conștientizare a prevederilor legii anti-discriminare in colaborare cu Inspectoratele Școlare având ca grup ținta instituțiile de invatamant, cadrele didactice, mediatorii școlari

Programe de prevenire

1. Elaborarea de către CNCD in colaborare cu Ministerul Educației si organizațiile romilor a unor coduri de conduita pentru instituțiile de invatamant privind prevenirea si combaterea discriminarii fata de Romi
2. Prevenirea situațiilor de segregare in educație prin conceperea si implementarea de către CNCD in colaborare cu Inspectoratele Școlare Județene si organizațiile romilor a unor programe privind aplicarea principiilor non-discriminatorii si de oportunitati egale fata de romi
3. Realizarea de către CNCD a unor programe de prevenire a segregării avand in vedere si ridicarea standardelor de calitate a educației la toate nivelele de invatamant

Masuri specifice

1. Promovarea de către CNCD a introducerii temelor de prevenire si combatere a discriminarii in trunchiul comun al programei școlare, inclusiv problematica discriminarii romilor
2. Adoptarea de către CNCD a unor masuri pentru eliminarea oricăror forme de discriminare, hartuire sau intimidare a elevilor romi in scoli
3. Adoptarea de către CNCD in colaborare cu Ministerul Educației si organizațiile romilor a unor masuri pentru a imbunatati dialogul si comunicarea intre personalul didactic, părinți si elevi romi cu scopul de a preveni si elimina prejudecați, stereotipuri si atitudini discriminatorii fata de romi in sistemul de invatamant

Monitorizare si sancționare

1. Monitorizarea in colaborare cu organizațiile neguvernamentale ale romilor a situațiilor de discriminare prevăzute in Art.15 al legii 48/2002 privind aprobarea O.G. 137/2000²
2. Sancționarea de către CNCD a cazurilor de discriminare manifestate împotriva romilor in domeniul educației

² Art. 15. - (1). Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, refuzarea accesului unei persoane sau unui grup de persoane la sistemul de educație de stat sau privat, la orice forma, grad si nivel, din cauza apartenenței acestora la o anumita rasa, nationalitate, etnie, religie, categorie sociala sau la o categorie defavorizata, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientarii sexuale a persoanelor in cauza.

(2) Prevederile alineatului precedent se aplica tuturor fazelor sau la etapelor din sistemul educațional, inclusiv la admiterea sau la înscrierea in unitățile ori instituțiile de invatamant si la evaluarea ori examinarea cunoștințelor.

(3) Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, solicitarea unor declarații doveditoare a apartenenței acelei persoane sau acelui grup la o anumită etnie, care sa condiționeze accesul unei persoane sau unui grup de persoane la educație in limba materna. Excepție face situația in care in invatamantul liceal si universitar candidații concurează pe locuri special acordate pentru o anumita minoritate si se impune dovedirea, printr-un act din partea unei organizații legal constituite a minoritatii respective, a apartenenței la aceasta minoritate.

(4) Prevederile alin. (1)-(3) nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului unitatii ori instituției de invatamant de a refuza înscrierea sau admiterea unei persoane ale cărei cunoștințe ori rezultate anterioare nu corespund standardelor sau condițiilor de înscriere cerute pentru accesul in instituția respectiva, atat timp cat refuzul nu este determinat de apartenența persoanei in cauza la o anumita rasa, nationalitate, etnie, religie, categorie sociala sau la o categorie defavorizata, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientarii sexuale a acesteia.

(5) Prevederile alin. (1) și (2) nu pot fi interpretate in sensul restrângerii dreptului unitatii ori instituției de invatamant pentru pregătirea personalului de cult de a refuza înscrierea unei persoane al cărei statut confesional nu corespunde condițiilor stabilite pentru accesul in instituția respectiva.

(6) Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, orice îngrădiri pe criterii de apartenența la o anumita rasa, nationalitate, etnie, religie, categorie sociala sau la o categorie defavorizata in procesul de înființare si de acreditare a instituțiilor de invatamant in finite in cadrul legislativ in vigoare.

2. Sănătate

Campanii de informare si conștientizare

1. Realizarea de către CNCD a unor programe de informare si conștientizare a prevederilor legii anti-discriminare si a discriminarii romilor, in colaborare cu Colegiul Medicilor, Ministerul Sanatatii-Comisia Ministeriala pentru Romi si Direcțiile de Sănătate Publica având ca grup ținta instituțiile medicale, cadrele medicale si sanitare, medicii de familie si mediatorii sanitari din comunitățile de romi

Programe de prevenire

1. Elaborarea de către CNCD a unor coduri de conduita pentru instituțiile medicale privind prevenirea si combaterea discriminarii fata de Romi

Masuri specifice

1. Adoptarea de către CNCD a unor masuri pentru eliminarea oricăror forme de discriminare a romilor in accesul la serviciile de sănătate publica
2. Adoptarea de către CNCD in colaborare cu Ministerul Sanatatii si organizațiile romilor a unor masuri pentru a imbunatati dialogul si comunicarea intre personalul medical si comunitățile de romi cu scopul de a preveni si elimina prejudecați, stereotipuri si atitudini discriminatorii fata de romi in sistemul de sănătate

Monitorizare si sancționare

1. Monitorizarea in colaborare cu organizațiile romilor si mediatorii sanitari a situațiilor de discriminare prevăzute in Art.11 a legii 48/2002 privind aprobarea O.G. 137/2000³
2. Realizarea, in colaborare cu organizațiile romilor, a unor acțiuni de testare privind discriminarea in accesul la servicii de sănătate
3. Sancționarea de către CNCD a cazurilor de discriminare fata de Romi in domeniul sanatatii

³ Art. 10 este reprodus astfel cum a fost modificat prin Legea 48/2002. - Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, discriminarea unei persoane fizice, a unui grup de persoane din cauza apartenenței acestora ori a persoanelor care administrează persoana juridică la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale a persoanelor în cauză prin:

b) refuzarea accesului unei persoane sau unui grup de persoane la serviciile de sănătate publica - alegerea medicului de familie, asistența medicala, asigurările de sănătate, serviciile de urgenta sau alte servicii de sănătate;

3. Activitate economica, angajare si profesie

Campanii de informare si conștientizare

1. Realizarea de către CNCD a unor programe de informare si conștientizare a prevederilor legii anti-discriminare in colaborare cu Agenția Naționala pentru Ocuparea Forței de Munca si organizațiile romilor având ca ținta structurile teritoriale ale ANOFM

Programe de prevenire

1. Elaborarea de către CNCD in colaborare cu organizațiile romilor a unor coduri de conduita pentru angajatorii din sectorul public si privat privind prevenirea si combaterea discriminarii fata de romi

Masuri specifice

1. Adoptarea de către CNCD a unor masuri pentru eliminarea oricaror forme de discriminare fata de romi in domeniul economic,angajare si profesie adresate sectorului public si privat

Monitorizare si sancționare

1. Monitorizarea de către CNCD a criteriilor de angajare si modul de încheiere, suspendare, modificare sau încetare a raportului de munca folosite de angajatori, având in vedere posibile situatii de discriminare directa sau indirecta fata de romi

2. Realizarea, in colaborare cu organizațiile romilor, a unor acțiuni de testare privind discriminarea in angajare

3. Monitorizarea in colaborare cu organizațiile romilor a situațiilor de discriminare prevăzute in Art.5-9 a legii 48/2002 privind aprobarea O.G. 137/2000⁴

4. Sancționarea de către CNCD a cazurilor de discriminare fata de romi in domeniul economic, angajare si profesie

⁴ Art. 5. - Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, condiționarea participării la o activitate economica a unei persoane ori a alegerii sau exercitarii libere a unei profesii de apartenența sa la o anumita rasa, nationalitate, etnie, religie, categorie sociala, respectiv de convingerile, de sexul sau orientarea sexuala, de vârsta sau de apartenența sa la o categorie defavorizata."

Art. 6. - Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, discriminarea unei persoane pentru motivul ca aparține unei anumite rase, nationalitati, etniei, religii, categorii sociale sau unei categorii defavorizate, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale a acesteia, intr-un raport de munca si protecție sociala, cu excepția cazurilor prevăzute de lege, manifestata in următoarele domenii:

a) încheierea, suspendarea, modificarea sau încetarea raportului de munca; b) stabilirea si modificarea atribuțiilor de serviciu, locului de munca sau a salariului; c) acordarea altor drepturi sociale decât cele reprezentând salariul; d) formarea, perfecționarea, reconversia si promovarea profesionala; e) aplicarea masurilor disciplinare; f) dreptul de aderare la sindicat si accesul la facilitățile acordate de acesta; g) orice alte condiții de prestare a muncii, potrivit legislației în vigoare.

Art. 7. - Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, refuzul unei persoane fizice sau juridice de a angaja in munca o persoana pentru motivul ca aceasta aparține unei anumite rase, nationalitati, etniei, religii, categorii sociale sau unei categorii defavorizate ori din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale a acesteia, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. (2) Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, condiționarea ocupării unui post prin anunț sau concurs, lansat de angajator ori de reprezentantul acestuia, de apartenența la o anumita rasa, nationalitate, etnie, religie, categorie sociala sau la o categorie defavorizata, de vârsta, de sexul sau orientarea sexuala, respectiv de convingerile candidaților, cu excepția situației prevăzute la art. 2 alin. (4). (3) Persoanele fizice și juridice cu atribuții în medierea si repartizarea in munca vor aplica un tratament egal tuturor celor aflați in căutarea unui loc de munca, vor asigura tuturor persoanelor aflate in căutarea unui loc de munca accesul liber si egal la consultarea cererii si ofertei de pe piața muncii, la consultanta cu privire la posibilitățile de ocupare a unui loc de munca si de obținere a unei calificări si vor refuza sprijinirea cererilor discriminatorii ale angajaților. Angajatorii vor asigura confidențialitatea datelor privitoare la rasa, naționalitatea, etnia, religia, sexul, orientarea sexuala sau a altor date cu caracter privat care privesc persoanele aflate in căutarea unui loc de munca."

Art. 8. - Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, discriminarea angajaților de către angajatori, in raport cu prestațiile sociale acordate, din cauza apartenenței angajaților la o anumita rasa, nationalitate, origine etnica, religie, categorie sociala sau la o categorie defavorizata ori pe baza vârstei, sexului, orientării sexuale sau convingerilor promovate de ei.

Art. 9 este reprodus astfel cum a fost modificat prin O.G.77/2003. - Prevederile art. 5-8 nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului angajatorului de a refuza angajarea unei persoane care nu corespunde cerințelor ocupaționale în domeniul respectiv, atât timp cât refuzul nu constituie un act de discriminare în sensul prezentei ordonanțe, iar aceste măsuri sunt justificate obiectiv de un scop legitim și metodele de atingere a celui scop sunt adecvate și necesare.

4. Administrație publică

Campanii de informare și conștientizare

1. Organizarea de către CNCD în colaborare cu Corpul Funcționarilor Publici și organizațiile romilor a unor acțiuni de informare și conștientizare privind legislația anti-discriminare și discriminarea romilor, la nivelul funcționarilor publici din cadrul administrației publice centrale și locale

Programe de prevenire

1. Organizarea de către CNCD a unor programe de prevenire și combatere a discriminării pentru copiii romi instituționalizați precum și pentru celelalte categorii de copii aflați în dificultate

Măsuri specifice

1. Încurajarea de către CNCD a implementării unor programe de acțiune afirmativă adresate romilor în structurile administrației publice centrale și locale

Monitorizare și sancționare

2. Monitorizarea de către CNCD a aplicării prevederilor Legea 48/2002 în colaborare cu organizațiile Romilor și sancționarea de către CNCD a funcționarilor publici care au săvârșit acte de discriminare împotriva romilor

5. Monitorizarea împreună cu organizațiile romilor și sancționarea de către CNCD a situațiilor de discriminare prevăzute în Art.10 a legii 48/2002 privind aprobarea O.G. 137/2000⁵

6. Monitorizarea de către CNCD a acordării serviciilor publice de către autoritățile publice cu respectarea principiilor ne-discriminării față de romi

⁵ Art. 10 este redat astfel cum a fost modificat prin legea 48/2002: „constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, discriminarea unei persoane fizice, a unui grup de persoane din cauza apartenenței acestora ori a persoanelor care administrează persoana juridică la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale a persoanelor în cauza prin: a) refuzarea acordării serviciilor publice administrative și juridice;

5. Justitie si Ordine Publica

Campanii de informare si conștientizare

1. Realizarea de către CNCD in colaborare cu organizațiile romilor a unor programe de informare a personalului angajat in instituții cu atribuții in domeniul judiciar si ordine publica: magistrați, polițiști, jandarmi etc. in ceea ce privește legislația anti-discriminare si in special a discriminarii Romilor

Programe de prevenire

1. Elaborarea de către CNCD in colaborare cu organizațiile romilor a unor coduri de conduita pentru personalul angajat in instituții cu atribuții in domeniul judiciar si ordine publica privind prevenirea si combaterea discriminarii romilor
2. Identificarea, prevenirea si medierea stărilor conflictuale apărute in urma savarsirii unor fapte/acte de discriminare a romilor
3. Realizarea de către CNCD împreuna cu Ministerul Adiministratiei Publice si Interne si organizațiile romilor a unor programe privind prevenirea și combaterea discriminarii în relația instituției cu persoane apartinand minoritatii romilor
4. Inițierea de către CNCD in colaborare cu Avocatul Poporului a unor programe de prevenire si combatere a discriminarii romilor in ceea ce privește protecția datelor personale si realizarea statisticilor de către instituții cu atribuții in domeniul judiciar si ordine publica

Masuri specifice

1. Adoptarea de către CNCD a unor masuri pentru eliminarea oricaror forme de discriminare fata de romi in domeniul accesului la serviciile publice juridice

Monitorizare si sancționare

1. Monitorizarea si sancționarea de către CNCD a cazurilor de discriminare savarsite impotriva romilor privind refuzul acordării serviciilor publice juridice
2. Monitorizarea si sancționarea de către CNCD a faptelor de discriminare savarsite de personalul angajat in instituții cu atribuții in domeniul judiciar si ordine publica fata de romi

6. Servicii, bunuri, facilități și locuri destinate publicului

Campanii de informare și conștientizare

1. Realizarea de către CNCD în colaborare cu organizațiile romilor a unor programe de informare a prestatorilor de servicii destinate publicului în ceea ce privește legislația anti-discriminare și în special a discriminării Romilor

Programe de prevenire

1. Elaborarea de către CNCD în colaborare cu organizațiile romilor a unor coduri de conduită pentru prestatorii de servicii destinate publicului privind prevenirea și combaterea discriminării romilor

Măsuri specifice

1. Adoptarea de către CNCD a unor măsuri pentru eliminarea oricărui forme de discriminare față de romi în accesul la bunuri, facilități și locuri deschise publicului

Monitorizare și sancționare

1. Monitorizarea împreună cu organizațiile neguvernamentale ale romilor a situațiilor de discriminare prevăzute în Art.10 și Art.18 a legii 48/2002 privind aprobarea O.G. 137/2000⁶
2. Realizarea, în colaborare cu organizațiile Romilor, a unor acțiuni de testare privind discriminarea romilor în accesul la locuri și servicii destinate publicului
3. Sancționarea de către CNCD a cazurilor de discriminare față de Romi în domeniul serviciilor și bunurilor destinate publicului

⁶ Art. 10 este reprodus astfel cum a fost modificat prin Legea 48/2002. - Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, discriminarea unei persoane fizice, a unui grup de persoane din cauza apartenenței acestora ori a persoanelor care administrează persoana juridică la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale a persoanelor în cauză prin:

(paragraful corespunzător literelor e,f,g ale art.10 sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin O.G. 77/2003) e) refuzarea accesului unei persoane sau unui grup de persoane la serviciile oferite de teatre, cinematografe, biblioteci, muzee și expoziții, cu excepția situației în care această restrângere este justificată obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a acelui scop sunt adecvate și necesare;

f) refuzarea accesului unei persoane sau unui grup de persoane la serviciile oferite de magazine, hoteluri, restaurante, baruri, discoteci sau de orice alți prestatori de servicii, indiferent dacă sunt în proprietate privată ori publică, cu excepția situației în care această restrângere este justificată obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a acelui scop sunt adecvate și necesare;

g) refuzarea accesului unei persoane sau unui grup de persoane la serviciile oferite de companiile de transport în comun - prin avion, vapor, tren, metrou, autobuz, troleibuz, tramvai, taxi sau prin alte mijloace -, cu excepția situației în care această restrângere este justificată obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a acelui scop sunt adecvate și necesare

Art. 18. - Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, interzicerea accesului unei persoane sau al unui grup de persoane în locurile publice din cauza apartenenței acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la oricare alta categorie defavorizată, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientării sexuale a persoanelor în cauză.

7. Libera alegere a domiciliului/reședinței

Campanii de informare si conștientizare

1. Realizarea de către CNCD in colaborare cu organizațiile romilor a unor programe de informare a autoritatilor publice in ceea ce privește legislația anti-discriminare si libera alegere a domiciliului

Programe de prevenire

1. Dezvoltarea si implementarea de către CNCD a unor programe cu scopul de a preveni segregarea comunitatilor de romi de restul populatiei in domeniul locuinței; inculdarea comunitatilor de romi in proiecte de locuințe, reabilitare si menținere avand in vedere respectarea principiului non-discriminării si a oportunitatilor de șanse egale

2. Adoptarea de către CNCD a unor masuri de prevenire si sancționare impotriva oricaror practici discriminatorii care afectează romii, fie din partea autoritatilor locale, fie privati in ceea ce privește rezidenta si locuintele; cat si impotriva deciziilor locale de a interzice accesul sau de a expulza romii, precum si plasarea romilor in zone localizate in afara ariilor populate, fara acces, facilități, infrastructura si servicii.

Masuri specifice

1. Adoptarea de către CNCD a unor masuri pentru eliminarea oricaror forme de discriminare fata de romi in ceea ce privește libera alegere a domiciliului/reședinței

Monitorizare si sancționare

1. Monitorizarea de către CNCD a criteriilor de acordare/repartizare a locuintelor sociale/de necesitate sau alte categorii, avand in vedere respectarea principiilor non-discriminării fata de romi

2. Monitorizarea in colaborare cu organizațiile romilor a situațiilor de discriminare prevăzute in Art.16 si Art.17 a legii 48/2002 privind aprobarea O.G. 137/2000⁷ si sancționarea de către CNCD a acestor fapte

⁷ Art. 16. - (1) Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, orice acțiuni constând in amenințări, constrângeri, folosirea forței sau orice alte mijloace de asimilare, strămutare sau colonizare de persoane, in scopul modificării compoziției etnice, rasiale sau sociale a unei zone a tarii sau a unei localitati.

(2) Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, orice comportament constând in determinarea parasirii domiciliului, in deportare sau in îngreunarea condițiilor de viata si de trai cu scopul de a se ajunge la renunțarea la domiciliul tradițional al unei persoane sau al unui grup de persoane apartinand unei anumite rase, nationalitati, etnii sau religii, respectiv al unei comunitati, fara acordul acestora. Constituie o incalcare a prevederilor prezentei ordonanțe atât obligarea unui grup de persoane aflate in minoritate de a parasi localitatea, aria sau zonele in care locuiește, cat si obligarea unui grup de persoane apartinand majoritatii de a se stabili in localitati, arii sau zone locuite de o populație apatinand minoritatilor naționale.

Art. 17. - (1) Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, orice comportament care are ca scop mutarea sau alungarea unei persoane sau unui grup de persoane dintr-un cartier sau dintr-un imobil din cauza apartenenței acestuia la o anumita rasa, nationalitate, etnie, religie, categorie sociala sau la o categorie defavorizata, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientarii sexuale a persoanelor in cauza.

(2) Prevederea alin. (1) nu poate fi interpretata in sensul restrângerii dreptului autoritatilor de punere in aplicare a planurilor de sistematizare si amenajare a teritoriului, atat timp cat mutarea se face in condițiile legii, iar măsura luata nu este determinata de apartenența persoanei sau a grupului de persoane in cauza la o anumita rasa, nationalitate, etnie, religie, categorie sociala sau la o categorie defavorizata, respectiv din cauza convingerilor, vârstei, sexului sau orientarii sexuale a acestora."

8. Imagine si Mass-Media

Campanii de informare si conștientizare

1. Realizarea de către CNCD in colaborare cu organizațiile romilor a unor programe de informare a prestatorilor de servicii media (Radio, TV, presa scrisa etc.) in ceea ce privește legislația anti-discriminare si in special a discriminarii Romilor

Programe de prevenire

1. Elaborarea de către CNCD in colaborare cu instituțiile de specialitate in media si organizațiile romilor a unui cod de conduita adresat mass-media cu privire la relațiile cu caracter discriminatoriu, subiectiv si/sau rasist si combaterea discriminarii fata de romi

2. Elaborarea si derularea de către CNCD in colaborare cu organizațiile romilor a unor programe de prevenire si combatere a discriminării fata de romi în mass-media.

3. Încurajarea si promovarea in mediile profesionale din mass-media de către CNCD si CNA a responsabilitatii de a nu prezenta reportaje, informații prejudiciante, stereotipe sau informații despre incidente care implica membrii ai comunitatilor de romi prin care se aduce atingere si se blamează întreaga comunitate a romilor.

Masuri specifice

1. Adoptarea de către CNCD a unor masuri pentru eliminarea oricaror forme de discriminare fata de romi in mass-media

Monitorizare si sancționare

1. Sancționarea de către CNCD a menționării in mass-media a apartenenței etnice a romilor in relatarea unor fapte cu caracter anti-social

2. Sancționarea de către CNCD a oricaror forme de promovare privind superioritatea rasiala sau etnica, a urii rasiale si a incitării la discriminare in mass-media

9. Comunicare

Masuri specifice

1. Realizarea de către CNCD a unui program național de informare publica si combatere a prejudecăților fata de romi in instituțiile publice
2. Mediatizarea cazurilor de discriminare a romilor de către CNCD si organizațiile romilor prin intermediul unor campanii publice la nivel național, regional si local
3. Prezentarea de către CNCD a hotărârilor de sancționare a discriminarii fata de romi in mass-media si pe diverse suporturi-internet, publicații, CD etc.
4. Conceperea si implementarea de către CNCD a unor programe de sprijinire a dezvoltării capacității organizatiilor romilor, in scopul prevenirii si combaterii discriminarii fata de romi
5. Organizarea si dezvoltarea de către CNCD cu participarea romilor a unor programe de informare a populatiei, prin mass-media si alte forme de comunicare, privind prevenirea si combaterea discriminarii fata de romi
6. Realizarea de către CNCD in colaborare cu organizațiile romilor a unor programe de informare a comunitatilor de romi pentru identificarea, monitorizarea si soluționarea corecta a cazurilor de discriminare

VIII. Structuri de implementare a politicilor publice de prevenire si combatere a discriminarii fata de Romi

Toate etapele dezvoltării politicilor de prevenire si combatere a discriminarii fata de romi, incluzând planificarea, revizuirea, implementarea, monitorizarea, trebuie sa fie participative si sa implice in primul rând romii. Actori cheie identificați in acest proces sunt: Instituții centrale/locale, grupuri specializate, experți, precum si organizațiile neguvernamentale ale romilor.